

ТЕМА 5 ПРАВОВА ОХОРОНА ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ УЧАСНИКІВ ТОВАРНОГО ОБІГУ, ТОВАРІВ І ПОСЛУГ

1. Право інтелектуальної власності на комерційне найменування.
2. Право інтелектуальної власності на торговельну марку (знак для товарів і послуг).
3. Право інтелектуальної власності на географічне зазначення

1 Право інтелектуальної власності на комерційне найменування

Комерційне найменування – це найменування під яким суб'єкт господарювання виступає в цивільному обороті і яке індивідуалізує його серед інших учасників цивільного обороту.

Згідно з ч.1 ст. 159 Господарського кодексу України суб'єктом права на комерційне найменування є:

- 1) юридична особа – суб'єкт господарювання;
- 2) фізична особа – підприємець.

Відповідно до ст. 90 ЦК України комерційне найменування юридичної особи повинно містити інформацію про:

- 1) організаційно-правову форму;
- 2) назву.

Для окремих організаційно-правових форм закон може встановлювати додаткові вимоги. Так, відповідно до ст. 119 та 133 ЦК України найменування повного та командитного товариств має містити імена (найменування) одного чи кількох учасників з доданням слів «і компанія»

Фізична особа-підприємець має право заявити як комерційне найменування своє прізвище чи ім'я.

Комерційне найменування юридичної чи фізичної особи підприємців може внесено до відповідного реєстру в порядку встановленому законом.

Право інтелектуальної власності на комерційне найменування є чинним з моменту першого використання цього найменування. Цей момент, як правило, співпадає з моментом державної реєстрації юридичної особи.

Комерційне найменування отримує правову охорону за наявності певних умов:

- 1) якщо воно дає можливість вирізнити одну особу з-поміж інших;
- 2) не вводить в оману споживачів щодо справжньої діяльності цієї особи (відповідає характерові діяльності цієї особи);
- 3) якщо воно є оригінальним, тобто не повторює найменування, що уже використовується іншим суб'єктом.

Правова охорона права на комерційне найменування надається його суб'єктові без обов'язкового подання заявки на нього чий його реєстрації і незалежно від того є чи не є комерційне найменування частиною торговельної марки.

Правовій охороні підлягає як повне так і скорочене комерційне найменування суб'єкта господарювання, якщо воно фактично використовується ним в господарському обороті.

Майнові права на комерційне найменування:

- 1) право на використання комерційного найменування;
- 2) право перешкоджати іншим особам неправомірно використовувати комерційне найменування, в тому числі забороняти таке найменування;
- 3) інші майнові права, встановлені законом.

Відповідно до ч.2 ст. 490 ЦК України майнові права інтелектуальної власності на комерційне найменування передаються іншій особі лише разом з цілим майновим комплексом особи, якій ці права належать, або його відповідною частиною.

Особисті немайнові права на комерційне найменування не виникають.

2 Право інтелектуальної власності на торговельну марку (знак для товарів і послуг)

Правова охорона надається торговельній марці, яка не суперечить публічному порядку, загальновизнаним принципам моралі, вимогам Закону України

«Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» та на який не поширюються підстави для відмови в наданні правової охорони, встановлені цим Законом.

Об'єктом торговельної марки може бути будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень. Такими позначеннями можуть бути, зокрема, слова, у тому числі власні імена, літери, цифри, зображувальні елементи, кольори, форма товарів або їх пакування, звуки, за умови що такі позначення придатні для відрізнєння товарів або послуг одних осіб від товарів або послуг інших осіб, придатні для відображення їх у Реєстрі таким чином, що дає змогу визначити чіткий і точний обсяг правової охорони, що надається. Об'єктом торговельної марки не можуть бути імена або псевдоніми осіб, які обіймали керівні посади у комуністичній партії (посаду секретаря районного комітету і вище), вищих органах влади та управління СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних або автономних радянських республік (крім випадків, пов'язаних з розвитком української науки та культури), працювали у радянських органах державної безпеки, назви СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних радянських республік та похідні від них, назви, пов'язані з діяльністю комуністичної партії, встановленням радянської влади на території України або в окремих адміністративно-територіальних одиницях, переслідуванням учасників боротьби за незалежність України у XX столітті.

Суб'єктами права інтелектуальної власності на торговельну марку є фізичні та юридичні особи, які виробляють продукцію, надають послугу чи виконують роботу. Право інтелектуальної власності на певну торговельну

марку може одночасно належати кільком фізичним та (або) юридичним особам.

Права інтелектуальної власності на торговельну марку відповідно до ч.1 ст. 494 ЦК України засвідчується свідоцтвом. Це означає, що вони виникають з моменту видачі особі свідоцтва НОІВ з прав інтелектуальної власності.

Строк дії свідоцтва становить 10 років від дати подання заявки до НОІВ і продовжується НОІВ за клопотанням власника свідоцтва щоразу на 10 років, за умови сплати збору у встановленому порядку.

Набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку, яка має міжнародну реєстрацію або визнана в установленому порядку добре відомою, не вимагає засвідчення свідоцтвом.

Правова охорона надається знаку, який не суперечить публічному порядку, принципам гуманності і моралі та на який не поширюються підстави для відмови в наданні правової охорони, встановлені Законом «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг».

Не можуть одержати правову охорону позначення, передбачені у ст. 6 Закону, зокрема, які зображують або імітують:

- державні герби, прапори та інші державні символи (емблеми);
- офіційні повні або скорочені назви держав чи міжнародні літерні коди держав;
- емблеми, скорочені або повні найменування міжнародних міжурядових організацій;
- офіційні контрольні, гарантійні та пробірні клейма, печатки;
- нагороди та інші відзнаки.

Такі позначення можуть бути включені до торговельної марки як елементи, що не охороняються, якщо на це є згода відповідного компетентного органу або їх власників. Компетентним органом з надання дозволу на використання в торговельній марці офіційної назви та міжнародного літерного коду держави Україна є колегіальний орган, утворений НОІВ.

Майновими правами інтелектуальної власності на торговельну марку є:

- 1) право на використання торговельної марки;
- 2) виключне право дозволяти використання торговельної марки;
- 3) виключне право перешкоджати неправомірному використанню торго- вельної марки, в тому числі забороняти таке використання;
- 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку належать володільцю відповідного свідоцтва, володільцю міжнародної реєстрації, особі, торговельну марку якої визнано в установленому законом порядку добре відомою, якщо інше не встановлено договором.

3 Право інтелектуальної власності на географічне зазначення

Закон України «Про правову охорону географічних зазначень» від 16 червня 1999 року визначає, що правова охорона надається географічному зазначенню, якщо заявлене найменування відповідає вимогам Закону і на нього не поширюються встановлені Законом підстави для відмови в наданні правової охорони.

Незалежно від умов, передбачених абзацом десятим статті 1 цього Закону, назва географічного місця вважається назвою місця походження товару в разі, коли сировина для виробництва товару походить з іншого географічного місця, ніж географічне місце виробництва товару, якщо географічне місце виробництва (видобування) сировини визначене, існують спеціальні умови виробництва такої сировини та встановлено контроль за їх дотриманням.

Правова охорона надається географічному зазначенню, яке повністю або частково омонімічне із зареєстрованим в Україні географічним зазначенням,

за умови добросовісного місцевого і традиційного використання та якщо таке використання виключає можливість сплутування та введення в оману споживачів щодо дійсного походження товару.

Омонімічне географічне зазначення може бути зареєстроване за наявності під час використання відмінності між цим зазначенням та раніше зареєстрованим географічним зазначенням без надання переваги одному із виробників товару та за умови уникнення можливості введення споживача в оману.

Не реєструється омонімічне зазначення, яке правильно вказує на географічне місце виробництва товару, але створює у споживачів помилкове уявлення про те, що товар вироблено в іншому географічному місці.

Назва місця походження товару – вид географічного зазначення, який означає найменування, що ідентифікує товар, який походить з певного географічного місця та який має особливі якості або властивості, виключно або головним чином зумовлені конкретним географічним середовищем з притаманними йому природними і людськими факторами, і всі етапи виробництва якого (виробництва (видобування) та / або переробка, та / або приготування) здійснюються на визначеній географічній території.

Назва, що стала видовою, – назва товару, яка хоч і є назвою географічного місця, в якому спочатку товар цього виду вироблявся та / або перероблявся, але перетворилася в Україні на загальноживану назву певного виду товару безвідносно до конкретного місця його походження, включаючи похідні від такої назви.

Право на державну реєстрацію географічного зазначення має об'єднання осіб, які в зазначеному географічному місці виробляють товар та / або видобувають, та / або переробляють сировину для товару, особлива якість, репутація чи інші характеристики якого зумовлені цим географічним місцем.

При цьому об'єднання осіб означає будь-яку сукупність осіб незалежно від її організаційно-правової форми або складу.

Одна фізична або юридична особа має право на реєстрацію географічного зазначення у разі, якщо:

- вона є єдиним виробником, який у цьому географічному місці виробляє товар та / або видобуває, та / або переробляє сировину для товару та бажає по- дати заявку на реєстрацію географічного зазначення;
- географічна територія, на якій здійснюється виробництво (видобування) та / або переробка, та / або приготування товару, має характеристики, які істот- но відрізняються від прилеглих територій, або характеристики товару відрізня- ються від товарів, вироблених на прилеглих територіях.

Відповідно до ч.1 ст. 501 ЦК України право інтелектуальної власності на географічне зазначення виникає з дати державної реєстрації цього права.

Обсяг правової охорони географічного зазначення визначається характеристиками товару (послуги) і межами географічного місця його (її) походження, зафіксованими державною реєстрацією права інтелектуальної власності на географічне зазначення.

Суб'єктами права інтелектуальної власності на географічне зазначення є виробники товарів, об'єднання виробників, інші особи, визначені законом.

Правами інтелектуальної власності на географічне зазначення є:

- 1) право на визнання позначення товару (послуги) географічним зазна- ченням;
- 2) право на використання географічного зазначення;
- 3) право перешкоджати неправомірному використанню географічного за- значення, в тому числі забороняти таке використання.

Права інтелектуальної власності на географічне зазначення, що належать окремим суб'єктам права інтелектуальної власності на географічне зазначення, встановлюються законом.

Право інтелектуальної власності на географічне зазначення є чинним з дати, наступної за датою державної реєстрації, і охороняється безстроково за

умови збереження характеристик товару (послуги), позначених цим зазначенням.

На підставі рішення про реєстрацію географічного зазначення та за наявності документа про сплату державного мита за реєстрацію і сплати збору за публікацію про реєстрацію НОІВ здійснює державну реєстрацію географічного зазначення, для чого вносить до Реєстру відомостей про реєстрацію географічного зазначення відомості, визначені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності. Порядок ведення Реєстру і склад відомостей, що містяться в Реєстрі, визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності.

Зазначені мито та збір сплачуються після надходження до заявника рішення про реєстрацію географічного зазначення.

Якщо протягом трьох місяців з дати надходження до заявника рішення про реєстрацію географічного зазначення документ про сплату державного мита за реєстрацію і збір за публікацію про реєстрацію в розмірі та у порядку, визначених законодавством, до НОІВ не надійшли, державна реєстрація географічного зазначення не проводиться, а заявка вважається відкликаною.

Строк надходження документа про сплату державного мита за реєстрацію та сплати збору за публікацію про реєстрацію продовжується, але не більш як на шість місяців, якщо до його спливу подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

Якщо, незважаючи на вжиття заявником належних заходів, строк надходження документа про сплату державного мита за реєстрацію та сплати збору за публікацію про реєстрацію пропущено, права заявника щодо заявки відновлюються, якщо протягом шести місяців після спливу цього строку буде подано відповідне клопотання разом з документом про сплату державного мита за реєстрацію та сплачено збір за публікацію про реєстрацію, а також сплачено збір за подання клопотання.

Якщо рішення про реєстрацію географічного зазначення прийнято за зая- вкою, щодо якої було подано заперечення відповідно до частини шостої статті 11 Закону, перебіг строку надходження документа про сплату державного мита за реєстрацію та збору за публікацію про реєстрацію зупиняється до спливу встановленого абзацом другим частини першої статті 13 Закону строку для оскарження такого рішення подавцем заперечення.

Після внесення до Реєстру відомостей про реєстрацію географічного за- значення будь-яка особа має право ознайомитися з ними у порядку, встановле- ному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та ре- алізує державну політику у сфері інтелектуальної власності, та одержати відпо- відно до свого клопотання виписку з Реєстру щодо відомостей про географічне зазначення, за умови сплати збору за подання такого клопотання.

Помилки у внесених до Реєстру відомостях виправляються за ініціативою осіб, зазначених у Реєстрі, або НОІВ.

До Реєстру за ініціативою особи, зазначеної у Реєстрі, можуть бути вне- сені зміни імені (найменування) та адреси, адреси для листування, імені та ад- реси представника.

Після внесення до Реєстру відомостей про реєстрацію географічного за- значення заінтересовані особи або об'єднання осіб, які відповідають вимогам статті 9 Закону, можуть вносити зміни до специфікації товару після погодження зміненої специфікації спеціально уповноваженим органом.

Такі зміни можуть стосуватися способів виробництва товару з урахуван- ням науково-технічного прогресу або перегляду меж географічного місця, за- значеного в пункті «в» частини другої статті 9-1 Закону.

У заяві про внесення змін до специфікації товару зазначаються відповідні зміни та обґрунтування необхідності їх внесення.

Якщо зміни до специфікації товару потребують внесення однієї або кіль- кох змін до відомостей Реєстру, заява про внесення змін розглядається у поряд- ку, встановленому частинами одинадцятю і тринадцятю — п'ятнадцятю стат- ті 11 Закону.

Якщо зміни до специфікації товару незначні та не потребують внесення відповідних змін до відомостей Реєстру, такі зміни вносяться НОІВ без застосування порядку, встановленого частинами одинадцятою і тринадцятою – п'ятнадцятою статті 11 Закону. У разі підтвердження таких змін спеціально уповноваженим органом або якщо географічне зазначення знаходиться на території іноземної держави подається офіційна довідка про внесення відповідних змін у цій державі.

Зміни вважаються незначними, якщо вони:

- не належать до істотних характеристик товару;
- не змінюють взаємозв'язок між якістю або іншими характеристиками товару та географічним середовищем;
- не змінюють географічного зазначення чи його частини;
- не змінюють межі географічного місця;
- не спричиняють посилення обмежень у торгівлі товаром або його сиром-виною.

Якщо зміни стосуються тимчасових змін до специфікації товару, які виникають внаслідок застосування державними органами обов'язкових санітарних або фітосанітарних заходів, такі зміни вносяться НОІВ без застосування порядку, встановленого частинами одинадцятою і тринадцятою – п'ятнадцятою статті 11 цього Закону.

За подання заяви про виправлення помилки або про внесення будь-якої із зазначених змін сплачується збір, за умови що помилка не є очевидною чи технічною, а зміна виникла через залежні від подавця заяви обставини.

Відомості про зміни, внесені до Реєстру та/або специфікації товару, публікуються в Бюлетені.

Будь-яка фізична чи юридична особа, яка відповідає умовам, передбаченим статтею 9 Закону, та бажає, щоб відомості про неї як особу, яка має право використовувати зареєстроване географічне зазначення та інші права, встановлені статтею 17 Закону, були додатково внесені до Реєстру, може подати до НОІВ відповідну заяву разом з документом спеціально уповноваженого органу, який підтверджує, що ця особа виробляє товар у географічному місці, зазначеному в Реєстрі, а характеристики товару відповідають специфікації товару або документу, передбаченому частиною шостою статті 10 Закону.

За подання заяви про внесення до Реєстру відомостей про особу, яка має право використовувати зареєстроване географічне зазначення, сплачується збір. Заява розглядається у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності.

У разі дотримання умов, передбачених статтею 9 Закону, заява про внесення до Реєстру відомостей про особу, яка має право використовувати зареєстроване географічне зазначення, задовольняється та до Реєстру вносяться відповідні відомості, про що здійснюється публікація в Бюлетені. В іншому разі подавцю заяви відмовляється в задоволенні заяви.

До Реєстру можуть бути внесені відомості про географічні зазначення, які охороняються в Україні на підставі міжнародних договорів України.